

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้แนวคิดเชิงสตรีนิยม (feminist) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพของสตรีและการจัดการกับปัญหาในมุมมองของสตรี ต่อไปนี้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสตรีสัญชาติไทยที่มีประสบการณ์ถูกสามีหรืออดีตสามีทารุณกรรม และปัจจุบันอาศัยอยู่ในอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นสตรีสัญชาติไทย มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
2. มีประสบการณ์ถูกสามีหรืออดีตสามีทารุณกรรมในทุกรูปแบบ ซึ่งอาจเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบร่วมกัน โดยอาจจะยังอยู่ร่วมกันกับสามี แยกกันอยู่ หรือหย่าร้างไปแล้ว
3. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถพูดหรือสื่อความหมายเข้าใจกันได้
4. ไม่มีโรคประจำตัว เป็นโรคจิต หรือโรคประสาทที่อยู่ในภาวะที่ควบคุมอาการไม่ได้

5. ยินดีและให้ความร่วมมือในการวิจัย

การคัดเลือกสตรีเข้าร่วมในการวิจัย ทำโดยการสอบถามเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน จากนั้นผู้วิจัยไปพบสตรีเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการวิจัย ถ้าสตรีนั้นสนใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์สั้นๆ ด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อประเมินว่าสตรีมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากมีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนด จะทำลายข้อมูลทั้งหมด หากมีคุณสมบัติครบและสตรีสมัครใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย จึงนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ต่อไป จำนวนของสตรีที่ถูกทาบทามเข้าร่วมในการวิจัยมีจำนวน 12 ราย สตรีที่ยินดีเป็นผู้ให้ข้อมูลมีทั้งหมด 8 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัยเอง เป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญที่สุด ด้านระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยทางพยาบาลและการประยุกต์ พร้อมทั้งได้เรียนรู้ ฝึกฝนให้มีทักษะในการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการวิจัยทางการพยาบาลในแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้อง ภายใต้อำนาจหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

2. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ รายได้ ลักษณะครอบครัว ประวัติการสมรส และประวัติการถูกสามีทารุณกรรม เป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายปิด ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ก ส่วนที่ 1

2.2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับประสบการณ์การถูกสามีทารุณกรรม ผลกระทบต่อสุขภาพในด้านต่างๆ และการจัดการกับปัญหาสุขภาพ เป็นแนวคำถามที่คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้ข้อมูล และมีแนวคำถามย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ดังรายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก ส่วนที่ 2

2.3 เครื่องบันทึกเสียง และอุปกรณ์การบันทึก ได้แก่ ม้วนเทป แบตเตอรี่

2.4 แบบบันทึกภาคสนาม (field note) และปากกา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของแนวคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึก มีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ผู้วิจัยสร้างคำถามจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและสตรีนิยม 2 ท่าน ด้านการพยาบาลสตรี 1 ท่าน ดังรายนามที่แสดงไว้ในภาคผนวก ข จากนั้นนำไปปรับปรุง แก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ การทดสอบเครื่องมือนี้ ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์สตรีที่ถูกสามีหรืออดีตสามีทารุณกรรมจำนวน 2 ราย เพื่อทดสอบความครอบคลุมและความชัดเจนของคำถาม เมื่อทดลองใช้ได้มีการปรับคำถามในบางคำถามที่สื่อความหมายได้ไม่ชัดเจน ในขณะที่สัมภาษณ์มีการบันทึกเสียง แล้วนำคำตอบที่ได้มาพิจารณาเกี่ยวกับความเข้าใจคำถาม ปฏิกริยาของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อคำถาม ความต่อเนื่องของเนื้อหา และการตอบสนองของผู้ให้ข้อมูล ภายใต้อำนาจหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยทำให้ทราบข้อบกพร่องในตัวผู้วิจัยและเครื่องมือที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูล จนกระทั่งนำเสนอผลงาน กล่าวคือ ในการขอความร่วมมือเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลและแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลการวิจัยต่อส่วนรวม คุณค่าของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูล ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล บอกให้ทราบเกี่ยวกับลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ในการสัมภาษณ์ สถานที่ในการสัมภาษณ์ การรักษาความลับด้วยการลบทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือพิมพ์เผยแพร่ได้กระทำในภาพรวม และเป็นการเสนอเฉพาะในเชิงวิชาการ มีการยกคำพูดจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยไม่เปิดเผยชื่อหรือลักษณะส่วนบุคคล ที่จะนำไปสู่การรู้จักผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับย้ำให้มั่นใจว่าไม่ว่าผลการตัดสินใจของผู้ถูกทาบถามขอเป็นผู้ให้ข้อมูลจะเป็นอย่างไร ก็ไม่มีผลกระทบหรือผลเสียหายใดๆต่อผู้ถูกทาบถาม โดยผู้วิจัยได้ให้โอกาสผู้ที่ถูกทาบถามได้ซักถามข้อข้องใจเพิ่มเติมอย่างกระฉ่าง และมีเวลาในการคิดทบทวนก่อนตัดสินใจให้คำตอบด้วยความสมัครใจของตนเอง ซึ่งรายละเอียดข้างต้นได้แสดงไว้ในภาคผนวก ค

เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ โดยบันทึกการให้ความยินยอมด้วยวาจาลงในเทปบันทึกเสียง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นัดหมายตามความสะดวก และไม่รบกวนชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างการสนทนา หากมีคำถามใดไม่สะดวกใจที่จะตอบ ก็มีอิสระที่จะไม่ตอบ รวมทั้งสามารถบอกยุติการให้ความร่วมมือในขั้นตอนใดๆของการวิจัย และขอข้อมูลกลับคืนได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องบอกเหตุผล และไม่เกิดผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ในขั้นตอนการคัดเลือก ได้ซักถามว่าการเข้าร่วมในการวิจัยจะมีอันตรายหรือไม่ สามีจะทราบหรือไม่ หากทราบจะเป็นอันตรายไหม ในระหว่างที่ดำเนินการวิจัย ได้มีการประเมินความปลอดภัยของสตรีอยู่เสมอเป็นระยะ หากพบว่าการได้มาเข้าร่วมในโครงการวิจัยนำอันตรายมาสู่สตรี เช่น ถูกสามีขู่ว่าจะทำร้าย ผู้วิจัยจะพิจารณายุติการสัมภาษณ์ลง แต่จะเน้นการให้ความช่วยเหลืออื่นต่อ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่มีผู้ให้ข้อมูลรายใดที่ถูกสามีทารุณกรรมเนื่องจากการมาเข้าร่วมการวิจัย เพราะผู้ให้ข้อมูลทุกรายไม่บอกให้สามีทราบว่ามาเข้าร่วมการวิจัย มีผู้ให้ข้อมูล 2 รายที่เคยพยายามฆ่าตัวตาย ในจำนวนนี้มี 1 รายที่มีความคิดอยากฆ่าตัวตายอีก ผู้วิจัยได้ส่งต่อให้ได้รับคำปรึกษาทางสุขภาพจิตต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำความรู้จักกับเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน และสอบถามรายชื่อของสตรีที่ถูกสามีทารุณกรรม หรือสตรีที่เคยถูกอดีตสามีทารุณกรรม และปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอที่ศึกษานั้น ที่สามารถติดตามเยี่ยมบ้านได้

2. ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลส่วนตัวเบื้องต้นของสตรี จากเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของสตรีที่ถูกสามีทารุณกรรมให้ตรงกับคุณสมบัติที่กำหนด

3. ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพในลักษณะออกเยี่ยมบ้าน โดยการแนะนำตัวและทบทวนขอความร่วมมือในการทำวิจัย หากสตรีมีความสนใจเข้าร่วมการวิจัย ต่อไปจึงเป็นขั้นตอนการคัดเลือกสตรีเข้าร่วมการวิจัย ตามวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมในการวิจัย และให้สตรีแสดงความยินยอมที่จะเข้าร่วมในการวิจัยด้วยวาจา เมื่อมีสัมพันธภาพดีแล้ว จึงมีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงและปฏิบัติตามการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน โดยใช้แนวทางของการวิจัยเชิงสตรีนิยม ที่มีแนวปฏิบัติการสะท้อนความคิดบนความเป็นหญิงชาย ผู้วิจัยให้ความสนใจด้วยจิตสำนึกความเป็นสตรี ปฏิบัติต่อผู้ให้ข้อมูลในฐานะที่เท่าเทียมกัน เน้นความเสมอภาคและความเป็นบุคคล มิใช่เป็นเพียงแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 สร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่มีความเสมอภาค ไม่แบ่งชนชั้น (non-hierarchical) ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1) แต่งกายสุภาพและเรียบง่าย ไม่ให้เกิดความแตกต่างในฐานะหรือการทำงาน งดการสวมใส่เครื่องประดับที่หรูหราและเกินความจำเป็น

2) แสดงกิริยา ท่าที และบรรยากาศที่เป็นกันเอง ใช้คำพูดที่สื่อสารเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน ไม่ให้เกิดความแตกต่างในสติปัญญา หรือระดับการศึกษา

3) วิธีการสัมภาษณ์ ไม่แสดงออกอย่างเป็นทางการจนผู้ให้ข้อมูลอึดอัดหรือเกิดความแตกต่าง มีการแสดงออกที่เหมาะสม เช่น การนั่งกับพื้นในระดับเดียวกัน ดื่มน้ำ

หรือร่วมรับประทานอาหารว่างด้วยกัน เป็นต้น คำถามที่ใช้จะถูกขัดเกลามาให้ถูกความอารมณ์ความรู้สึก หรือศักดิ์ศรีของผู้ให้ข้อมูล

4.2 มีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาอาศัย ไม่เอาเปรียบเพื่อต้องการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว (reciprocal) มีการรับรู้ประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน โดยผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลได้ทราบถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลการวิจัยต่อส่วนรวม และอธิบายให้ทราบถึงความสำคัญและคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความปรารถนาและสร้างเป้าหมายร่วมกันที่ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูล ยินดีและเต็มใจที่จะแบ่งปันประสบการณ์ด้วยความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของบทบาทตนเอง และมีการให้ข้อมูลที่เป็นจริง โดยความสมัครใจและความพอใจจากความต้องการของตนเอง

2) ผู้วิจัย ให้ความช่วยเหลือ สื่อความปรารถนาดี เอื้ออาทร และมีความปรารถนาดีต่อผู้ให้ข้อมูล ได้ใช้คำถามที่กระตุ้นให้มีการสะท้อนคิด และมีการปรับปรุงวิธีการในการจัดการกับปัญหาการถูกสัมภาษณ์กรรม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามบนพื้นฐานมารยาทสุภาพชนในสังคมไทย มีความตรงต่อเวลานัดหมาย ไม่ผิดคำพูด เป็นนักฟังที่ดี ไวต่อความรู้สึกทั้งปฏิกิริยาทางอารมณ์และเนื้อหาของข้อมูล เพื่อให้การตอบสนองที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการตำหนิ และอย่าให้ทราบถึงความเร่งครัดในการพิทักษ์สิทธิและการรักษาความลับ เพื่อช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีอิสระ ปลอดภัย ไว้วางใจ และมีความเชื่อถือในตัวผู้วิจัย

5. ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตามแนวคำถามและโยงสู่ประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็น ความเชื่อ ชีวิตและประสบการณ์ที่เป็นอัตวิสัย (subjective) ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อเข้าใจความคิด ความหมาย และการตีความสถานการณ์ของสตรีแต่ละคนที่แสดงออกด้วยคำพูด กิริยาท่าทาง ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลว่าเพราะเหตุใดจึงมีพฤติกรรมในวิถีทางที่ปฏิบัติ ดังมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ลักษณะคำถาม เป็นคำถามปลายเปิด ชี้ดหลักแนวคิดจุดยืนแห่งสตรีนิยม โดยเปิดโอกาสให้สตรี ได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพและการจัดการกับปัญหาสุขภาพของสตรีเอง ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ เพื่อการเข้าใจแนวคิดมุมมองของสตรี ปราศจากการครอบงำให้พูดในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการ คำถามได้มาจากความสนใจของสตรีเป็นหลัก และเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนมากกว่าที่จะเป็นการซักถาม มีการสนทนาในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการถามนำ ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์ได้คิดทบทวนสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูดออกมาและสรุปสิ่งที่ได้ยินในใจเพื่อจัดระบบเนื้อหา วิเคราะห์เบื้องต้น และจับประเด็น เพื่อตั้งคำถามใน

ใจสำหรับการถามคำถามต่อไป ให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบอย่างเฉพาะเจาะจงหรือเจาะลึก ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะย้อนกลับมาสร้างเป็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อไป ในลักษณะการแกะรอยข้อมูลที่เกิดขึ้นก่อน อย่างต่อเนื่องตลอดการสัมภาษณ์และกระบวนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการของแนวคิดจุดยืนแห่งสตรีนิยม โดยมีการสะท้อนความคิดบนความเป็นหญิงชายอย่างพินิจพิเคราะห์ ซึ่งได้ตั้งคำถามให้สตรีได้คิดถึงประเด็นความแตกต่างระหว่างหญิงชายที่มีผลต่อสุขภาพและการจัดการกับปัญหาที่สตรีใช้ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไรในความเป็นหญิงชาย

ผู้วิจัยได้มีการสังเกตในการเยี่ยมบ้านและการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อสังเกตลักษณะท่าที อารมณ์ ความรู้สึก บรรยากาศ การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสามี รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการบันทึกภาคสนาม

5.2 ใช้เวลาสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งตั้งแต่ 40 นาที ถึง 3 ชั่วโมง จำนวน 1 ถึง 4 ครั้ง จำนวนชั่วโมงที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 23 ชั่วโมง 45 นาที ระยะเวลาที่ให้สัมภาษณ์คิดเป็นนาทีโดยเฉลี่ย 178 นาทีต่อราย ทุกรายได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

5.3 สถานที่ในการสัมภาษณ์ เป็นที่ที่มีความเป็นส่วนตัว ปลอดภัย และขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก ซึ่งเป็นบ้านของผู้ให้ข้อมูลขณะที่สามีไม่อยู่ หรือเป็นนอกบ้าน ได้แก่ บ้านของผู้วิจัย และห้องให้คำปรึกษาของหน่วยงานแห่งหนึ่ง เพราะผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูล และมีความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูลและตัวผู้วิจัยเอง

5.4 ขณะสัมภาษณ์ มีการบันทึกเสียงการสนทนา ไม่มีการจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้สรุปใจความสำคัญที่ผ่านมาให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องด้วยวาจา พร้อมทั้งนัดการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป จากนั้นเป็นการบันทึกภาคสนาม แล้วถอดเทปการสัมภาษณ์อย่างละเอียด คำต่อคำ ประโยคต่อประโยคโดยทันที เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กัน และเพื่อให้ทราบข้อบกพร่องหรือข้อมูลที่ยังขาดไป เพื่อวางแผนในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

5.5 การยุติการสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ผู้วิจัยได้แสดงความเคารพในความเป็นบุคคล เรื่องราว และน้ำใจที่ผู้ให้ข้อมูลได้แบ่งปันให้ผู้วิจัยมีโอกาสรับฟัง และต้องการที่จะดำรงรักษาความสัมพันธ์และความไว้วางใจดังกล่าวไว้ แม้ว่ากำลังจะยุติการสัมภาษณ์ และย้าให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีคุณค่า มีความภาคภูมิใจในการกระทำของตน ทบทวนการรักษาความลับและประโยชน์ที่ได้รับจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กล่าวขอบคุณในความร่วมมือที่สละเวลาพูดคุยด้วยความเต็มใจ กล่าวอำลา และให้ข้อมูลเพื่อการติดต่อขอความช่วยเหลือทางสุขภาพ

5.6 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง ในระหว่างดำเนินการวิจัย เนื่องจากความไม่เข้าใจ โกรธเคือง และไม่พอใจของสามี การสัมภาษณ์แต่ละครั้งจึงเก็บเป็นความลับ ตามที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการ และผู้วิจัยได้ระมัดระวังตัว และศึกษาลักษณะนิสัย บุคลิกภาพส่วนตัวของสามีหรืออดีตสามีของผู้ให้ข้อมูลทุกราย ทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและการสังเกต พบว่ามีสามีของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่ง มีท่าทีไม่เป็นมิตร ผู้ให้ข้อมูลได้นัดหมายในการสัมภาษณ์นอกบ้าน และไม่บอกให้สามีทราบ ไม่มีรายใดที่ต้องยุติการสัมภาษณ์หรือตัดออกจากการวิจัย

6. การสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา ประวัติการสมรส ประวัติการถูกสามีทารุณกรรม จะซักถามในตอนท้ายของการเก็บข้อมูล หากได้ข้อมูลแล้วขณะสัมภาษณ์จะเลิกจะไม่ซักถามซ้ำอีก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้กระทำไปพร้อมกันกับการรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย (สุภางศ์ จันทวานิช, 2542) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยมีวิธีการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ (Miller & Crabtree, 1992)

1. การเรียบเรียง (editing) คือ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (text) ซึ่งมีลักษณะเป็นเชิงบรรยายมาทบทวนและแยกแยะ (identify unit)

2. การจัดหมวดหมู่ (develop categories) นำข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่มารวบรวม แยกประเภทเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้แต่ละหัวข้อย่อยนี้มีความสอดคล้องกันในด้านความหมาย เห็นโครงสร้างสำคัญและปรากฏการณ์อย่างชัดเจน เชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นให้เห็นลำดับก่อน-หลัง มีการตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการของแนวคิดจุดยืนแห่งสตรีนิยม โดยวิเคราะห์ตีความจากการสะท้อนความคิด ความตระหนัก และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างหญิงชาย เพื่อลดอคติจากตัวผู้วิจัย อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันในความเชื่อหรือพฤติกรรมด้านชนชั้น เชื้อชาติ วัฒนธรรม และความเป็นหญิงชาย

3. การสรุปและรายงานการวิจัย (report) ผู้วิจัยได้ทำการปรับเสริม แก้ไข จัดเกลาการเขียนให้มีความคิดรวบยอดที่สมบูรณ์ ประสานแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเป็นมโนทัศน์อย่างมีความกลมกลืน กระชับ ชัดเจน แล้วเขียนเป็นร่างวิทยานิพนธ์ นำเสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนการนำออกเผยแพร่ทางวิชาการ การนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะพรรณนา (descriptive explanation)

การสร้างความเชื่อถือให้กับงานวิจัย

การสร้างความเชื่อถือให้กับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (Lincoln & Guba, 1985)

1. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (credibility) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการเปรียบเทียบอย่างคงที่ (constant comparison) มีการสังเกต ลักษณะท่าที อารมณ์ ความรู้สึก บรรยากาศ การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสามี และสิ่งแวดล้อมต่างๆ (persistent observation) มีการสรุปใจความสำคัญและให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกัน เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง (member checks)
2. ในขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และบันทึกรายละเอียดของทุกขั้นตอน มาปรึกษาและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดการวิจัย
3. กระบวนการที่ใช้ศึกษาตลอดการวิจัยและผลการวิจัยที่ได้ ต้องมีความเป็นเหตุเป็นผล (logic) มีการยกคำพูดของสตรีประกอบการนำเสนอข้อมูล เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของการวิจัย
4. การสรุปผลการวิจัย เน้นการให้ข้อมูลลักษณะของผู้ให้ข้อมูล เพื่ออ้างถึงผลการวิจัยเฉพาะกลุ่ม (transferability) ไม่เน้นการนำไปอธิบายอ้างอิงถึงประชากรกลุ่มใหญ่ที่เกินกว่าข้อเท็จจริง
5. ในส่วนของตัวผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยได้สะท้อนความคิด พิจารณาตนเอง เพื่อตรวจสอบผลกระทบจากความคิด ความรู้สึก ความพร้อมของตัวผู้วิจัยเองต่อกระบวนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และปรับแก้ให้มีผลกระทบต่อผลการวิจัยน้อยที่สุด